

“CHOLIQUSHI” ASARI QAHRAMONLARI TAVSIFI

Aliyeva Dilshoda

TerDPI O'zbek tili va adabiyoti kafedrasi o'qituvchisi

Shuhratova Mahliyo

TerDPI O'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi talabasi

Normamatova Husnora

TerDPI O'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola yozuvchi Rashod Nuri Guntekinning “Choliqushi” asari haqida bo'lib, maqolada Farida va uning Komronga bo'lgan munosabati, sabr-u bardosh masalasi haqida so'z boradi. Asar qahramonlari orqali hayot qiyinchiliklariga bardosh berib, har qanday sinovda ham tik tura olgan va samimiy, insoniy e'tiqodlarni o'zida mujassam etgan obrazlarni ko'rish mumkin. Asar o'zbek tiliga Mirzakalon Ismoilij tomonidan tarjima qilingan.

Аннотация: Статья посвящена произведению «Чоликуши» писателя Рашода Нури Гунтекина. В ней говорится о Фариде и её отношениях с Камроном, о проблеме терпения и выносливости. В образах героев произведения раскрываются образы людей, способных противостоять жизненным трудностям, стойко переносящих любые испытания и воплощающих искренние человеческие убеждения. Произведение переведено на узбекский язык Мирзакалоном Исмаили.

Abstract: This article is about the work "Choliqushi" by the writer Rashod Nuri Guntekin, and the article talks about Farida and her relationship with Kamron, the issue of patience and endurance. Through the characters of the work, one can see images that can withstand the difficulties of life, stand firm in any test, and embody sincere, human beliefs. The work was translated into Uzbek by Mirzakalon Ismaili.

Kalit so'zlar: Farida, Komron, Narimon, mudira, Choliqushi, Ipak qurti, Munisa, Xayrullobey, Zaynilar qishlog'i.

Ключевые слова: *Фарида, Камрон, Наримон, мудира, Чалыкуши, Шелкопряд, Муниса, Хайруллобей, село Зайнилар.*

Keywords: *Farida, Kamron, Narimon, mudira, Chaliqushi, Silkworm, Munisa, Khairullobey, Zainilar village.*

Rashod Nuri Guntekinning “Choliqushi” romani turk adabiyotining eng mashhur asarlaridan biri bo‘lib, unda insonning ma’naviy kamoloti, mehr-muhabbat, sadoqat, jamiyatdagi axloqiy qadriyatlar masalalari yorqin aks etadi. Asar markazida kuchli irodali, qat’iyatli, ayni paytda nozik qalbli ayol – Farida turadi. Uning hayot yo‘li davomidagi ichki kechinmalari, tanlovlari, muhabbati va sinovlari orqali o‘quvchi nafaqat ayol xarakterining o‘shini, balki turk jamiyatidagi ijtimoiy muhit va ma’naviy qadriyatlar evolyutsiyasini ham ko‘radi. Roman qahramonlari bir-biri bilan o‘zaro munosabatlarida turli xarakter nisbatlarini namoyon qiladi. Quyida asardagi asosiy qahramonlarning tavsifi va ularning badiiy ahamiyati yoritiladi.

Farida obrazi: “Choliqushi” romani markazida turgan Farida – tabiatan sho‘x, serzavq, har qanday qiyinchilikka bardosh bera oladigan kuchli xarakter egasi sifatida tasvirlanadi. Uning bolaning sho‘xligini saqlab qolgan sodda tabassumi, hayotga bo‘lgan qiziqishi uni tengdoshlaridan farq qildiradi. Feride avvaliga mas’uliyatsiz, hayajonli va beparvo qiz bo‘lib ko‘rinadi, biroq hayot sinovlari uni bosqichma-bosqich pishitadi. Faridaning eng muhim xususiyati – ornomus, vijdon va sadoqatga bo‘lgan sodiqligidir. Kamronga bo‘lgan muhabbatidagi halollik, uning xiyonatini bilganidan so‘ng ham o‘zini yo‘qotmasligi, o‘ziga mustaqil hayot yo‘lini tanlashi – qahramon xarakterining pishganligini ko‘rsatadi. U jamiyatdagi bosimlarga, ayollarga qo‘yilgan cheklovlarga qarshi turadi va hayot sinovlaridan qo‘rqmaydi. Farida – romantik obraz bo‘lish bilan birga, real hayotga moslashgan kuchli ayol timsolidir. U maktablarda o‘qituvchilik qilib, turli hududlarda yashaydi. Hayotning achchiq sinovlari unga qattiqqo‘l, mustaqil, tanlovlarida qat’iyatli bo‘lishni o‘rgatadi. Shu bilan birga, uning qalbida bolalikdagi sof muhabbat va mehr-muhabbatga tashnalik saqlanib qoladi. Feride obrazi orqali

Yozuvchi ayolning ichki dunyosi, jamiyatdagi o'rnini va mustaqilligini tasdiqlaydi.

Kamron obrazi: Kamron – Faridaning bolalikdan beri yaxshi ko'rib kelgan yigitidir. U tashqi ko'rinishda iboli, muloyim, odobli ko'ringan bo'lsa-da, xarakterida sustkashlik, mustaqil qaror qabul qila olmaslik kabi jihatlar mavjud. Kamronning Faridaga qilgan xiyonati romanning burilish nuqtasi bo'lib, Faridaning hayot yo'lini o'zgartiradi.

Kamron – muhabbatda qat'iyat yetishmaydigan, jamiyat bosimiga osonlikcha taslim bo'ladigan obrazdir. U o'z xatosini tushunadi, ammo kech bo'ladi. Kamronning so'nggi pushaymoni o'quvchida achinish uyg'otadi. Yozuvchi Kamron timsoli orqali insonning har doim emas, balki ba'zan kech anglanadigan hayot saboqlarini ko'rsatadi. Kamronning Faridaga bo'lgan muhabbati chin, ammo u Farida singari fidoyi, muruvvatli va jasur emas. Shuning uchun u roman davomida Faridaga qarshi emas, lekin uning darajasida turadigan kuchli xarakter sifatida ko'rinmaydi. Kamrondagi irodasizlik va ikkilanishlar uni murakkab, lekin tabiiy realist obrazga aylantiradi.

Munisa obrazi: Faridaning hayotida muhim o'rin tutgan obrazlardan biri – kichik Munisa. U sodda, samimiy, beg'ubor qizaloq bo'lib, Farida uchun ruhi taskin bo'luvchi kuchga aylanadi. Munisa – Faridaning o'qituvchilik qilgan joyida tanishgan qizi bo'lib, uning hayotga bo'lgan mehrini oshiradi va o'ziga ona sifatida mehr bilan qarashga undaydi. Munisaning qisqa umri, uning vafoti Faridaning ruhiy iztiroblarini kuchaytiradi. Bu fojia Faridani yana yolg'izlikka qaytarib qo'yadi. Munisa orqali yozuvchi ayolning mehribonlik fazilati, murabbiylikning qadrini, bolaga bo'lgan samimiy munosabatning ahamiyatini o'quvchiga ko'rsatadi. Munisa – kichik, ammo ta'sirchan obraz.

Neriman obrazi: Neriman – Kamron bilan turmush qurishga nomzod sifatida tasvirlanadi. U jamiyat me'yorlariga bo'ysunadigan, tashqi go'zallikni ustuvor qo'yadigan, hayot qarashlari chuqur bo'lmagan obrazdir. Neriman Faridaga mutanosib emas, chunki uning ichki dunyosi sayozroq. Neriman obrazi Faridaning kuchli xarakteriga qarama-qarshi qo'yiladi. Bu orqali yozuvchi haqiqiy ayol go'zalligi tashqi ko'rinish emas, balki qalb pokligi, vijdonlilik va qat'iyatda

ekanligini ko'rsatadi.

Qahramonlar o'rtasidagi munosabatlarning badiiy ahamiyati:

Asardagi qahramonlarning har biri Farida xarakterining rivojlanishiga ta'sir qiladi. Kamron uning qalbida iz qoldirgan bo'lsa, Munise unga ona mehrini taqdim etadi. Hayriye xola kabi obrazlar jamiyatning ikkiyuzlamachiligini aks ettiradi. Bu munosabatlar Faridani yanada mustaqil, irodali va hayot sinovlariga tayyor shaxsga aylantiradi. Yozuvchi qahramonlar xarakterini qarama-qarshi qo'yish orqali Farida obrazining kuchini namoyon etadi. Aslida har bir personaj Farida ning ayni paytda hayot sinovlaridan o'tish jarayonini aks ettiradigan badiiy vosita sifatida xizmat qiladi.

Xulosa: "Choliqushi" romanidagi qahramonlar o'ziga xos xarakter va ruhiy dunyoga ega. Farida obrazi roman markazida turadigan eng yorqin timsol bo'lib, uning atrofida shakllanadigan boshqa qahramonlar hayotiy haqiqatlarga boy. Kamronning sustkashligi, Munisaning pokligi, Hasanning halolligi – bularning barchasi Faridaning ruhiy dunyosi bilan qarama-qarshi qo'yilgan holda asarning badiiy qiymatini oshiradi. "Choliqushi" qahramonlari orqali yozuvchi ayolning irodasi, muhabbatning murakkab tabiati, jamiyat bosimlari, insoniy fazilatlar va moral qadriyatlarini chuqur ochib beradi. Shuning uchun ham asar nafaqat sevgi qissasi, balki insonning ma'naviy kamoloti haqidagi falsafiy asar sifatida qadr topgan.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Qarako'zov, A. Turkiy adabiyot tarixi. – Toshkent: O'qituvchi, 2019. – 320 b.
2. Rauf, R. Çalıkuşu. – İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 2018. – 408 s.(Asarning zamonaviy nashri.)
3. Rauf, R. Çalıkuşu. – İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2005. – 392 s.
4. Yıldız, A. Reşat Nuri Güntekin'in romanlarında toplum va ma'naviyat masalalari. – Ankara: Kültür Yayınları, 2016. – 210 s.
5. Güntekin, R. N. Reşat Nuri Güntekin: Hayatı ve Eserleri. – Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2010. – 256 s.
6. Rahmonov, S. Turkiy adabiyotga kirish. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. – 280 b.
7. Abdullaev, X. Turkiya romanida realizm an'analari. – Toshkent: Abdulla Qodiriy nomidagi NMIU, 2015. – 190 b.